

La Cambra de Comerç presenta l'Informe econòmic del 2021

L'any 2021 la recuperació econòmica d'Andorra va ser més intensa que la dels veïns europeus, si bé la caiguda de 2020 també va ser més forta

El comerç i l'hoteleria s'han afegit a la recuperació, que ha continuat liderada per la construcció

L'economia andorrana supera les expectatives que hi havia al començament de l'exercici i pot recuperar els nivells d'activitat precovid l'any 2022

La Cambra opina que el teixit empresarial ha demostrat, un cop més, la capacitat de recuperació i de regeneració davant d'un context advers, però ara és el moment d'assumir nous reptes, entre el quals hi ha la transformació digital, la millora del marc regulatori per facilitar l'activitat econòmica, el canvi de paradigma al mercat laboral, nous patrons de consum energètic i l'encaix d'Andorra a la Unió Europea.

Andorra la Vella, 27 de setembre 2022. Josep Maria Mas, president de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis (CCIS), ha presentat avui els resultats de **l'informe econòmic del 2021** en un acte que ha comptat amb la presència de Xavier Espot, cap de Govern d'Andorra. L'informe econòmic de la Cambra arriba aquest any a la vint-i-setena edició, amb l'objectiu de ser un instrument útil al servei de l'Administració pública, dels empresaris i de tota la societat andorrana.

La publicació repassa a fons els esdeveniments econòmics més destacats de l'any 2021, tant de l'entorn exterior com d'Andorra, amb un apartat específic per a cadascun dels principals sectors de l'economia, i dona una visió de les perspectives econòmiques per a 2022. Afortunadament, la presentació d'enguany la podem fer en un context molt més favorable del que hi havia ara fa un any, amb una pandèmia que ja està gairebé superada.

RESULTATS DE L'INFORME ECONÒMIC DE 2021

Després de la caiguda històrica de l'activitat global de l'any 2020, durant l'exercici 2021 l'economia mundial va registrar un creixement intens. Tanmateix, el grau de recuperació de l'activitat va ser desigual per àrees geogràfiques. Com a norma general, els països

NOTA DE PREMSA

que inicialment van patir més l'impacte de la covid-19 són també els que van créixer amb més intensitat durant el 2021, una circumstància que també és aplicable a Andorra.

Paral·lelament, el 2021 les taxes d'inflació van repuntar notablement, un factor que s'ha convertit en la principal preocupació de les institucions econòmiques internacionals durant el 2022, ja que pot comportar un risc important de baixada del creixement econòmic global durant els propers mesos.

A Andorra el context econòmic va millorar clarament el 2021. La recuperació econòmica es va plasmar en un fort creixement del PIB, que va ser del 8,9% en termes reals, en contrast amb la caiguda de l'11,2% que va patir el 2020. Així doncs, al tancament de 2021 el PIB real encara era un 3,2% inferior al que hi havia l'any 2019, abans de la pandèmia. En perspectiva internacional, la recuperació andorrana va ser més intensa que la d'Espanya, França i la del conjunt de la UE, però cal tenir present que la caiguda de 2020 a Andorra també va ser més forta.

Per sectors, la construcció es va mantenir com l'activitat més dinàmica de l'economia, amb un ritme que ja va superar àmpliament els nivells pre-pandèmia. Per part seva, l'activitat de la indústria i els serveis no turístics ja es va normalitzar del tot, o gairebé del tot, en relació amb el 2019. En canvi, els sectors més vinculats al turisme es van recuperar més lentament i van acabar l'any 2021 en nivells d'activitat encara allunyats de les xifres prèvies a la pandèmia.

El 2021 **el sector de la construcció** va liderar l'impuls econòmic andorrà, amb un ritme d'expansió molt elevat, que va donar continuïtat a una etapa de sis anys de creixements consecutius. Aquesta trajectòria positiva es va concentrar sobretot en el segment de l'habitatge, ja que la inversió pública es va veure limitada per l'augment excepcional de la despesa pública derivada de la covid-19.

Pel que fa a **la indústria**, l'evolució també va ser favorable, tot i que el nombre d'assalariats del sector es va reduir. Igualment, les enquestes de la Cambra recullen la millora dels nivells de producció i un fort increment de la xifra de negocis, en contrast amb els descensos de 2020.

El 2021 **els serveis** van experimentar una recuperació parcial després de la forta caiguda registrada el 2020. Tot i això, la recuperació no va anar acompanyada de creació d'ocupació. Per subsectors, la millora va ser força generalitzada però amb intensitats molt diferents. L'activitat del **sector turístic** va experimentar un creixement significatiu, una evolució vinculada en bona mesura al punt d'inflexió registrat pel nombre de visitants del país, que va augmentar el 4,1%, fins a arribar als 5,4 milions, tot i que el nivell assolit encara va quedar per sota dels registres pre-pandèmia, que eren de 8 milions de visitants.

El comerç va seguir un patró similar al del turisme. La recuperació encara moderada de l'activitat es va posar de manifest en indicadors com l'increment de la xifra de vendes i del nombre d'establiments, entre altres. En canvi, el nombre d'assalariats del sector del

retail va disminuir un 9% i va arribar fins als 4.652 assalariats, la xifra més baixa de la sèrie històrica, que comença el 1991.

Per al **sector financer**, l'any 2021 va ser un any de recuperació, ja que va deixar enrere les conseqüències econòmiques de la pandèmia. En particular, la banca andorrana va tancar l'exercici 2021 amb un creixement dels beneficis agregats del 16,5%, que va anar acompanyat d'augmentos destacats tant de la inversió creditícia bruta a clients com dels dipòsits. La sòlida posició de la plaça financera andorrana es va veure reforçada amb una ràtio de rendibilitat sobre fons propis i una ràtio de solvència superiors a la mitjana dels bancs europeus, alhora que la ràtio de morositat va evolucionar a la baixa.

Actualitat econòmica i perspectives

La situació econòmica global s'està tornant més incerta a mesura que avança el 2022. D'una banda, la inflació ha assolit xifres no vistes en dècades, fet que està minvant la capacitat de compra de les famílies. D'altra banda, els bancs centrals estan actuant amb contundència per contenir l'alça dels preus amb pujades ràpides dels tipus d'interès. A més, la majoria de països tenen poc marge de maniobra fiscal per esmorteir l'impacte de la guerra, després de l'enorme cost que ha tingut la pandèmia sobre els comptes públics.

En aquest context, en l'àmbit internacional les previsions de creixement econòmic s'han revisat a la baixa de forma generalitzada. En positiu, cal destacar que Espanya es troba entre els països europeus per als quals les previsions són més positives per a aquest any 2022, i també que es preveu que França continuï creixent, si bé a un ritme inferior al que s'havia avançat a principis d'any.

En aquest escenari, l'economia andorrana ha continuat accelerant el pas durant l'any 2022. El control efectiu de la pandèmia ha estat un factor decisiu per impulsar la recuperació econòmica i reactivar el turisme.

Fins al mes d'agost, el nombre de visitants ha registrat un fort increment interanual del 85%, que ha estat encara més intens en el cas dels turistes, que són els que pernocten al país i fan més despesa. En la mateixa línia, les importacions han augmentat un espectacular 43% els primers vuit mesos de l'any, entre les quals destaquen els increments de les importacions de materials de construcció -en valor- (50,2%) i de carburants -en litres- (16,2%), i en menor mesura de les matriculacions de turismes (+3,7%) i del consum d'energia elèctrica (+10,2%). La recuperació ja es deixa notar també en una millora de la situació del mercat laboral, amb un augment interanual del nombre d'assalariats del 14,8% fins al juny.

Igualment, les dades del PIB del primer i del segon trimestre de 2022 mostren una molt bona evolució de l'economia, amb un creixement interanual de dos dígitos, superior al dels països veïns i al de la mitjana europea.

NOTA DE PREMSA

Tanmateix, les fortes pressions inflacionistes, l'escassetat de matèries primeres, l'increment de tipus d'interès i la crisi energètica són factors que seguiran frenant el creixement dels països europeus, i aquest fet, al seu torn, s'acabarà traslladant a una moderació del creixement econòmic d'Andorra durant els darrers mesos de 2022. Un altre factor que pot actuar com a limitador del dinamisme econòmic andorrà són els importants desajustos del mercat laboral, que es plasmen en dificultats creixents per trobar mà d'obra qualificada. En positiu, cal tenir present que el creixement d'Espanya i França continuarà sent un important factor de suport per a Andorra.

Les grans dades que he esmentat permeten confiar que l'economia andorrana mantindrà un bon comportament liderat pel turisme en el que queda de l'any 2022, i fan pensar que se superaran les expectatives que hi havia al començament de l'exercici i que es recuperaran aviat els nivells d'activitat precovid.

VALORACIÓ DE LA CAMBRA I REPTES DE FUTUR

El grau d'incertesa actual sobre les perspectives econòmiques és particularment elevat i dependrà fonamentalment de l'evolució de la guerra, del comportament dels preus energètics i de si es produeix un enquistament de la inflació.

Els desafiaments que haurem d'afrontar com a país són molt grans i canviaran aspectes fonamentals de la nostra societat i de la nostra economia. Caldrà afrontar i trobar respostes a reptes majúsculs: la crisi energètica, l'escassetat de subministraments, el canvi climàtic, la prevenció de residus i l'economia circular, el dèficit d'infraestructures, la digitalització, el canvi de paradigma al mercat laboral o l'encaix amb la Unió Europea en són alguns exemples.

Les empreses, per encarar aquests reptes i continuar generant riquesa i valor per a la societat, necessiten l'acompanyament del Govern i de l'Administració pública. Hem d'anar tots junts i al mateix ritme, i sobretot, compartir una mateixa visió i estratègia de futur.

Des de la Cambra s'han destacat deu reptes de país per impulsar la millora de la competitivitat empresarial i de l'economia andorrana:

- 1-Agilització i simplificació administrativa
- 2-Millora del marc regulatori i seguretat jurídica
- 3-Transformació digital
- 4-Sistema fiscal competitiu
- 5-Infraestructures de comunicació
- 6-Sector turístic i comerç. Adaptació als nous reptes de la globalització
- 7-Canvi de paradigma del mercat laboral

8-Necessitat d'adoptar patrons d'austeritat i estalvi energètic. Impuls decidit cap a la transició energètica

9-Promoció de l'arbitratge i els altres mitjans de resolució de conflictes

10-Encaix d'Andorra amb la UE

1. Agilització i simplificació administrativa

El teixit empresarial requereix la complicitat i la bona disposició de l'Administració pública, que hauria de ser una aliada en la creació de riquesa i estar més focalitzada en la potenciació de l'economia. Fa més d'una dècada que la Cambra demana un Pla d'agilització i simplificació de tràmits de l'Administració. Tot i l'aposta recurrent dels diversos governs al llarg d'aquests anys, fins ara s'han aconseguit resultats, però encara insuficients. Paral·lelament al Pla de transformació digital de l'Administració, s'han d'aplicar polítiques decidides per reduir les càrregues administratives actuals, i cal actualitzar normes i simplificar l'entramat organitzatiu per alliberar els usuaris de càrregues oneroses i de requeriments innecessaris. Des de la Cambra demanem treballar aquest repte de la mà de les empreses i dels ciutadans per aconseguir ser més eficients. Cal repensar i aplicar bé els processos des de la visió i l'anàlisi del propi usuari i tenir en compte totes les casuístiques.

2. Millora del marc regulatori i seguretat jurídica

El marc regulatori d'un país pot facilitar l'activitat econòmica o bé dificultar-la. Les polítiques de millora de la regulació han esdevingut prioritàries a la majoria dels estats membres de l'OCDE per impulsar el creixement econòmic i la productivitat. Les lleis han de ser accessibles, intel·ligibles, clares i previsibles. Si no és així generen una important inseguretat jurídica i una confusió en els administrats. En relació amb la claredat legislativa, la Cambra vol cridar l'atenció sobre una praxi que augmenta els últims anys i que complica encara més l'aplicació de la normativa. Es tracta de la pràctica de modificar el contingut de determinades lleis a través d'altres cossos legislatius que no tenen res a veure amb la matèria objecte de la modificació. Des de la Cambra demanem un canvi en aquest *modus operandi* i que les modificacions dels textos legals es facin a la norma originària. Tot i això, cal reconèixer la bona tasca iniciada fa un parell d'anys amb l'elaboració de textos consolidats, encara que s'haurien de publicar al BOPA amb més celeritat.

Amb referència a la Llei per a la promoció de la sostenibilitat del desenvolupament urbanístic i del turisme, aprovada el 14 de setembre en tràmit d'extrema urgència, la Cambra assenyala la inquietud i la preocupació que està generant en el sector empresarial i en els inversors. L'estabilitat del marc jurídic que regula l'activitat dels agents econòmics és indispensable per fer prediccions més o menys fermes. La Cambra sempre ha defensat un creixement equilibrat i sostenible del país, que sigui respectuós amb el medi ambient. De fet, els plans de creixement ja s'havien d'haver fet des de fa

temps. Tanmateix, cal planificar les accions i acompanyar la Llei amb un estudi que avaluï l'impacte social i econòmic de les mesures.

La nova Llei d'inversió estrangera, que promou el canvi d'un sistema d'autorització prèvia a un sistema de declaració posterior al Registre d'Inversions Estrangeres per a la majoria d'activitats, facilitarà el creixement de les inversions estrangeres i la seva contribució positiva a l'economia d'Andorra. Tanmateix, el mecanisme de control posterior ha de garantir la seguretat jurídica als inversors i als emprenedors.

I d'altra banda, l'activitat dels gestors administratius s'hauria de reconèixer i ordenar, tenint en compte que és la porta d'entrada de la inversió estrangera al país. Entre tots hem de fer d'Andorra una destinació fiable per establir relacions estables de futur; només així podem ser competitius en relació amb altres territoris i podem afavorir un clima propici per atreure inversió estrangera productiva, innovadora i d'alt valor afegit.

3. Transformació digital

Un dels grans reptes globals d'avui és sens dubte la digitalització, que segons com s'encari situa els països a la cua o al capdavant del progrés. El Govern, amb una administració plenament digital ha de ser palanca de canvi perquè les empreses i la societat civil s'adaptin als canvis i als reptes de la revolució tecnològica digital. El mes de juny passat es va presentar el Programa de transformació digital destinat a les empreses, que compta amb un finançament del Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa. És una bona eina per ajudar el teixit empresarial a no perdre el tren del futur i, per això, encoratgem les empreses a aprofitar aquesta oportunitat i a beneficiar-se de les línies de crèdit i de les subvencions que estableix el programa per guanyar competitivitat en aquest món global.

4. Sistema fiscal competitiu

Una de les principals funcions de la Cambra és fer un seguiment de les normes que afecten directament els interessos generals de l'economia. En aquest sentit, hem seguit amb molt interès la reforma del sistema fiscal i els canvis en les obligacions comptables i de dipòsit de comptes. El nou règim de dipòsit de comptes obligarà els petits empresaris i treballadors per compte propi, que fins ara no tenien l'obligació de dipositar els comptes, a presentar-los amb el model abreujat a partir de l'exercici 2023. Aquest canvi normatiu estableix una nova obligació per als petits empresaris, però, a més, com que ho hauran de fer amb uns models que requereixen un gran detall d'informació, comportarà amb tota probabilitat la contractació de professionals comptables. Aquesta mesura, doncs, implicarà un augment de temps de gestió i de costos desproporcionat per la dimensió d'aquestes empreses.

Si la voluntat del Govern era alliberar els empresaris de càrrega informativa, amb la integració d'informació estadística en el contingut dels comptes anuals podem avançar ja que l'efecte serà totalment contrari. Aquesta solució, lluny d'aportar millores, incrementa la feixuga burocràcia i els costos empresarials, i d'aquesta manera desencoratja els petits empresaris i els emprenedors. A la Cambra estem constatant molta preocupació per part dels empresaris. Per aquest motiu, demanem al Govern que reconsideri aquesta obligació i que també valori la possibilitat d'incrementar el llistat aplicable.

5. Infraestructures de comunicació

El desenclavament del país i la millora dels accessos continua sent una prioritat per la Cambra. En aquest sentit, valorem molt positivament els acords d'aquests darrers anys per millorar la xarxa viària entre els Pirineus Orientals i la frontera francoandorrana. Ara bé, tenint en compte que Andorra participa en el finançament d'aquestes millores, s'hauria de garantir, de manera real i efectiva, que les empreses andorranes puguin presentar-se a les licitacions i puguin accedir als contractes en igualtat de condicions amb les empreses franceses.

Reduir el dèficit d'infraestructures entre Andorra i França comportarà un augment de les relacions econòmiques i socials entre ambdós països. Tanmateix, l'esforç no només hauria d'anar destinat a millorar la xarxa viària: també s'haurien de valorar i estudiar les possibilitats de connexió amb la xarxa ferroviària que ens uneix amb França i, en definitiva, amb Europa. Aquest fet contribuiria a reequilibrar la balança econòmica amb França.

6. Sector turístic i comerç. Adaptació als nous reptes de la globalització

Els sectors tradicionals de la nostra economia, el turisme i el comerç, continuen sent encara avui la base de la creació de la nostra riquesa. Cal preservar-los i potenciar-los.

El sector del *retail* afronta un procés de transformació del model de negoci des de fa anys. És la conseqüència d'un canvi estructural en el comportament del consumidor, que, amb el mateix pressupost, valora molt més l'experiència que no pas la compra de productes. A més, s'està produint un ràpid creixement del comerç electrònic, al qual cal afegir la pèrdua del valor diferencial del producte, la menor presència del comerç en la despesa del turisme i un poder adquisitiu més baix del client mitjà.

Per donar resposta a tots aquests reptes, el Govern va presentar al gener de 2022 el Pla estratègic del comerç, que dona continuïtat a l'anterior Pla estratègic de turisme de compres. Aquest Pla encara no ha estat calendaritzat. Sabem que el pla d'acció té l'objectiu que l'experiència de compra sigui tan gratificant, innovadora i diferenciada com sigui possible, cosa que significa que cal millorar la qualitat del servei. Per aconseguir-ho, un aspecte clau és professionalitzar el sector. En relació amb la formació,

la Cambra ofereix programes formatius específics per professionalitzar el personal del sector. A més, estem treballant amb els comuns d'Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany en el desenvolupament de plans de revitalització de determinades zones comercials.

Pel que fa al sector turístic, tot i la reactivació de l'activitat a partir de l'aixecament de les restriccions de la mobilitat internacional, el sector no està exempt de riscos competitius, que requereixen una atenta vigilància i suports institucionals per assegurar la seva capacitat de motor de l'economia andorrana. Cal unitat de criteri entre el sector públic i el món empresarial per consolidar la viabilitat i la diferenciació de la destinació per encarar el futur.

7. Canvi de paradigma del mercat laboral

Un altre dels grans reptes que afrontem com a país és el manteniment de l'ocupació i l'atracció de talent. Des de fa anys, les empreses andorranes pateixen per la manca de personal qualificat i l'escassetat de talent. Amb la pandèmia, aquest problema s'ha vist agreujat per un canvi de paradigma del mercat laboral, a causa de la irrupció del teletreball, l'automatisme d'algunes activitats i els nous valors de la societat.

Les empreses hauran de conscienciar-se del que està passant i fer un esforç per invertir en capital humà, formar-lo i readaptar-lo a les noves exigències d'un món que tendeix cap a la mobilitat i la flexibilitat entre professionals i empresa.

Donant resposta a una demanda reiterada dels empresaris, juntament amb Andorra Recerca i Innovació, hem creat l'Impuls jove, la plataforma per mitjà de la qual les empreses ofereixen treballs temporals als joves de 16 a 25 anys i els apropen així al món de l'empresa.

8. Necessitat d'adoptar patrons d'austeritat i estalvi energètic. Impuls decidit cap a la transició energètica

La incertesa en què està immersa Europa a causa de la crisi energètica derivada de la guerra a Ucraïna està obligant els països europeus a replantejar-se les seves polítiques energètiques. L'efecte dòmino també arriba a Andorra. Fins ara a Andorra aquesta crisi ha tingut un impacte limitat. Els preus de l'electricitat han estat molt més continguts que a la resta de països europeus, gràcies a la bona planificació de FEDA amb la signatura de contractes a llarg termini amb els proveïdors internacionals, que han permès mitigar el xoc energètic que està afectant tot Europa.

De cara a aquest hivern, com ha manifestat el Govern, caldrà adoptar patrons d'austeritat i d'estalvi energètic per evitar augments importants de tarifes i talls de subministrament. El Govern vol aconseguir un estalvi global de consum energètic del

15%, que és el que proposa l'entorn europeu. En aquest sentit, ja s'han pres mesures destinades als organismes públics que afecten l'Administració general i altres entitats parapúbliques o de dret públic relacionades amb l'Administració general. Les administracions comunals, les empreses i la ciutadania també haurem de fer un esforç important per aconseguir l'estalvi global del 15%. Paral·lelament, cal apostar de manera decidida per la transició energètica i impulsar més les energies renovables per reduir la dependència energètica de l'exterior.

9. Promoció de l'arbitratge i els altres mitjans de resolució de conflictes

En el discurs del Debat d'orientació política global del Govern, el Cap de Govern deia que "la quantitat de feina pendent i la inèrcia acumulada de molts anys estan portant l'Administració de Justícia a una situació propera al col·lapse". El Tribunal d'Arbitratge i el Centre de Resolució de Conflictes Empresarials són dos vies que ofereixen una solució ràpida, àgil i flexible i que poden contribuir a reduir el volum de casos que arriben a l'Administració de Justícia. La Cambra està destinant esforços importants a la promoció d'aquests sistemes alternatius de resolució de conflictes i esperem que l'entrada en vigor de la Llei de contractació pública doni un impuls a l'arbitratge amb la incorporació de clàusules arbitrals als contractes. Així mateix, caldria donar un suport institucional a la mediació mitjançant la derivació judicial a la mediació, entre altres possibles mesures.

10. Encaix d'Andorra amb la UE

Pel que fa a l'Acord d'associació amb la Unió Europea, el sector empresarial té dificultats per valorar les oportunitats que pot oferir una possible integració al mercat interior de la Unió Europea i el seu impacte positiu sobre l'economia andorrana. Des de la Cambra demanem una participació activa en les negociacions, amb l'objectiu d'aportar la visió i les inquietuds de l'empresariat. A aquest efecte, la nostra institució ha contractat els serveis d'un professional a Brussel·les per treballar sobre el terreny i fer un seguiment acurat de les negociacions. Els temes estratègics de país necessiten la complicitat de tothom, de les forces polítiques, però també dels agents econòmics i socials. Cal una visió de l'encaix d'Andorra a Europa compartida i consensuada. Reiterem la disposició de la Cambra per treballar plegats en benefici del país.

Per a més informació:

CAMBRA DE COMERÇ, INDÚSTRIA I SERVEIS D'ANDORRA

Tel. 00376-809292 / 00376-809294

<https://www.ccis.ad/>